

Fleischer Johannes (1582-1608)

Badacz flory Śląska, Alp i Wirginii

Urodził się w październiku 1582 roku we Wrocławiu, w rodzinie Johanna Fleischera, wykształconego w Wittenberdze teologa, wówczas kaznodziei kościoła św. Elżbiety i profesora Gimnazjum św. Elżbiety, od roku 1583 – proboszcza kościoła św. Marii Magdaleny, a od roku 1589 – inspektora wrocławskich szkół i kościołów. Po ukończeniu gimnazjum studiował przez trzy lata we Frankfurcie nad Odrą, później udał się do Bazylei, gdzie rozpoczął studia medyczne pod kierunkiem wybitnego lekarza i botanika, Caspara Bauhina.

Już od wczesnej młodości z zapałem badał florę okolic, w których przyszło mu mieszkać. Na Śląsku prowadził badania w okolicach Wrocławia, gdzie odkrył salwinię pływającą – *Lenticula palustris latifolia punctata* Bauh. (*Salvinia natans* (L.) All.), oraz w Sudetach, gdzie odkrył nowe gatunki welnianki i situ – *Juncus alpinus bombycinus* Bauh. (*Eriophorum alpinum* L.) i *Juncus acumine reflexo trifidus* Bauh. (*Juncus trifidus* L.). Liczne nie opisane jeszcze rośliny, m.in. nowe gatunki sasanki i przetacznika – *Pulsatilla apii folio vernalis flore maiore* Bauh. (*Pulsatilla vernalis* (L.) Mill.) i *Anagallis aquatica angustifolia scutellata* Bauh. (*Veronica scutellata* (L.)), odkrył w okolicach Frankfurtu nad Odrą. Poważne wyprawy badawcze podejmował w Szwajcarii, gdzie w Alpach odkrył m.in. nowe gatunki szczawioru i bylicy – *Acetosa rotundifolia alpina* Bauh. (*Oxyria digyna* (L.) Cmpd.) i *Absinthium alpinum incanum* Bauh. (*Artemisia mutellina* Vill.).

W okresie studiów zetknął się zapewne z wydaniem książki Thomasa Harriota „A Briefe and True Report of the New Found Land of Virginia” z roku 1595. Wydanie to zawierało 23 przedstawiające florę, faunę i życie mieszkańców Wirginii sztychy Theodora de Bry, które wykonał on na podstawie akwarel Johna White’a z lat 1584-1586, namalowanych podczas jego pobytu w pierwszej angielskiej kolonii na wyspie Roanoke w zatoce Pamlico. Być może wizerunki nie znanych mu dotąd roślin z tej książki spowodowały, że po uzyskaniu w kwietniu roku 1606 w Bazylei stopnia doktora medycyny Fleischer, mimo propozycji podjęcia wykładów w Bazylei, postanowił wyruszyć do nowej, założonej przez Anglików nad zatoką Chesapeake kolonii, by zająć się badaniem tamtejszej flory.

Do Wirginii wyruszył najprawdopodobniej w październiku 1607 roku, gdy z Gravesand wypłynęły dowodzone przez Christophera Newporta statki „John and Francis” i „Phoenix”, wiozące zaopatrzenie dla kolonii. Do Jamestown, osady skłóconej wówczas przez spory słynnego Johna Smitha z Radą Kolonii i zdziętkowanej przez choroby oraz Indian, Fleischer dotarł w styczniu 1608 roku, jeśli płynął statkiem „John and Francis”, lub też w marcu, jeśli płynął statkiem „Phoenix”. Zmarł jednak, jak większość osadników, w niedługim czasie po swoim przybyciu do Wirginii, mając zaledwie 26 lat. Świadcami jego zgonu byli Richard Wiffin i John Paverner. Wyniki jego badań botanicznych, o ile w ogóle takowe podjął, zaginęły, a rodzina dowiedziała się o jego śmierci dopiero pięć lat później. Sumienności Caspara Bauhina zawdzięczamy zamieszczone w wydanym w roku 1620 w Bazylei dziele „Prodromos theatri botanici” informacje o dokonaniach Fleischera w dziedzinie botaniki z okresu poprzedzającego jego wyjazd do Ameryki.

Źródła:

1735. Zedlers Universal Lexikon 9. S.1211 (wzmianka w haśle poświęconym jego ojcu).

Henel N. Silesia togata. Lib. 8. Cap. XXVI. Bibl. Uniw. Wrocł. Rkp. 571, S. 217-219.

Schube T. 1890. Über die Phytologia magna von Israel und Georg Anton Volckmann. Jber. Schl. Ges. Vaterl. Kultur 68. S. 78-79.